

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\G\Grimmove, br\bratri Grimmove - Husopasky
placou perly.pdb

PDB Name: Husopasky pláčou perly
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 20.7.2002
Modification Date: 20.7.2002
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Husopasky pláčou perly

Wilhelm a Jacob Grimmové

Přeložila a souhlas s publikací dala Jitka Janečková
Zdroj <http://www.pohadky.org/index.html>

Byla jednou jedna staříčká matička, která žila s hejnem bílých hus na samotě v horách, kde měla malou chaloupku. Ta samota byla obklopena hlubokým lesem a každého rána vzala stařenka berlu a kulhala do lesa. Byla to však matička docela čiperná víc, než by člověk na její věk čekal, sbírala trávu pro své husy, trhala divoké lesní plody, kam až rukama dosáhla, a vše to nosila na zádech domů. Bylo to až k podivení, jak těžká břemena ze země zvedala a svěže s nimi pak k domovu cupitala.

Když byla někoho potkala, srdečně jej pozdravila:

"Dobrý den, milý pane, dneska máme krásné počasí. Ano, divíte se, že tolik trávy vláčím, ale každý musíme své břímě nésti."

Lidé ji moc rádi nepotkávali a raději ji obešli, a když jí otec s chlapcem do cesty přišli, tu pravil otec tiše:

"Dej si pozor před touhle stařenou, ta má za ušima, je to jistě čarodějnice."

Jednoho rána šel tím lesem krásný mladý muž. Sluníčko jasně svítilo, ptáci zpívali a skrze listí vál svěží větřík a jinoch se z toho radoval. Žádného člověka cestou nepotkal, až najednou zahlédl čarodějnici, jak na zemi klečela a srpem žala trávu. Vedle ní ležela trávnicka, na kterou svůj náklad ukládala, a opodál stály dva koše, které byly naplněny planými jablky a hruškami.

"Ale matičko," řekl: "jak to chcete všechno odnésti?"

"Já to musím odnést, mladý pane." odvětila mu. "děti bohatých lidí to nemají zapotřebí, ale u sedláků se říká, na svá křivá záda se neohlížej."

"Mohu vám nějak pomoci?" zeptal se jí mladík.

"Vy máte dosud rovný hřbet a mladé nohy. Pro vás to bude lehké. A můj dům není odtud daleko, stojí na jedné pastvině na té hoře. Vyskáčete tam jako kamzík."

Ten mladík se nad stařenkou slitoval.

"I když můj otec není žádný sedlák," odvětil: "nýbrž bohatý hrabě, a já jsem jeho syn Tomáš. Myslím však, že to co sedláci dokáží, s tím si taky poradím."

"No můžete to zkusit," řekla mu stařenka: "jednu hodinka čerstvé chůze, co to pro vás je? Ještě tady ta jablka a hrušky musíte vzít, mladý pane."

Ted' to přišlo Tomášovi trochu podezřelé, když slyšel o hodině chůze, ale stařenka mu nedala čas na váhání, na záda mu nasadila trávnicku a do rukou strčila oba koše.

"Vidíte, je to celkem lehké." řekla mu.

"Kdepak, není to lehké," řekl Tomáš a zašklebil se: "ta trávnice mě tíží, jako kdyby byla plná kamení, a ty jablka a hrušky váží, jako by byly z olova, sotva dech popadám."

Měl chuť všechno to zase položit, ale stařenka ho nenechala.

"Podívejme se!" řekla výsměšně: "Mladému pánu se nechce nésti, co stará žena často vláčí. Hezkými slovy je k ruce, ale když se to vezme vážně, chce se s Vaňkem radití*. Copak tu stojíte?" pokračovala ve své lamentaci: "A otálíte? Hýbněte kostrou, nikdo vám ten ranec nesejme."

Dokud šli po rovné cestě, jakžtakž to šlo, ale když začali stoupat na tu horu a kameny se mu kutálely pod nohama dolů, jako by byly živé, to už bylo nad jeho síly. Na čele měl krůpěje potu, brzy mu bylo horko, brzy zase zima, jak mu ten pot stékal po zádech.

"Matičko," řekl. "já nemohu dál, chci si trochu odpočinout."

"Nic takového!" odpověděla mu stařena: "Až tam dorazíme, můžete si odpočinout, ale nyní musíme jít dál. Kdo ví, co dobrého vám to přinese."

"Stařeno, ty jsi nestydatá!!" řekl hrabě a chtěl trávnici shodit dolů, ale snažil se zbytečně, visela mu na zádech pevně, jako by mu byla přirostla. Otáčel se a kroutil sebou, ale zbavit se jí nemohl. Stařena se mu smála a zvesela poskakovala kolem něj o berličce.

"Nezlobte se, milý pane." řekla: "Jste v obličejí rudý jako kohout. Neste to břemeno trpělivě, až dorazíme domů, dám vám dobrou odměnu."

Co mohl Tomáš dělat? Musel se podrobit svému osudu a trpělivě se vléci za stařenou. Ona vypadala čím dál svěžeji a jeho břemeno bylo čím dál těžší. Tu najednou než by se nadál, vyskočila nahoru na trávnici a usadila se tam, byla sice vyschlá jako tyčka od plotu, ale vážila víc jako tlustá selská děvečka. Tomáš poklesl v kolenou, ale když nechtěl jít dál, tu ona ho po nohách šlehala prutem a kopřivami. Za neustálých vzdechů konečně vystoupal vzhůru a dorazil nakonec ke stařenině domu, kde by se nejraděj rovnou k zemi poroučel.

Když husy uviděly stařenku, roztáhly křídla do stran, protáhly krky dopředu a běžely jí naproti a křičíc:

"Ga, ga, ga, ga."

Uprostřed hejna kráčela s prutem obstárlá Trulla, silná a velká, ale ošklivá jako noc.

"Matko," řekla stařeně: "copak se vám stalo, že jste byla tak dlouho pryč?"

"Chraň Bůh!" odpověděla ona: "Mně se nic zlého nestalo, naopak, tento milý pán mi nesl moje břemeno. Díky tobě, pane. Když jsem byla unavena, vzal mě dokonce na záda, takže cesta mi nebyla dlouhá, vesele mi ubíhala a zažili jsme spoustu legrace."

Konečně se stařena sesunula dolů, vzala Tomášovi trávnici z ramenou a koše z rukou a dívajíc se na něj přátelsky, řekla:

"Teď si sedněte na lavici přede dveřmi a odpočňte si. Svoji odměnu jste si poctivě vysloužil a ona tu bude hned."

A pravila k husopasce:

"Běž do domu, moje dcerunko, to se nehodí, abys tu s mladým mužem sama zůstala, člověk nesmí oleje do ohně přilévati, ještě by se do tebe zamiloval."

Hrabě nevěděl, má-li se tomu smát nebo plakat.

"No to je pokládek," pomyslně si: "i když by byla o třicet let mladší, zůstalo by moje srdce v klidu."

Zatím stařena hýčkala a hladila své husy jako děti a potom vešla s dcerou do domu. Tomáš se natáhl na lavici pod jednu divokou jablůň. Vzduch byl čerstvý a svěží, kolem dokola se rozkládala zelená louka, rozkvetlá petrklíči, divokým tymiánem a tisícem jiných květů, středem zurčel potůček, třpytil se na slunci, bílé husy se špacírovaly sem a tam nebo se čvachtaly ve vodě.

"Je tu opravdu překrásně." řekl si Tomáš: "Ale já jsem tak unavený, že nemohu oči udržet otevřené, trochu se prospím. Snad mi žádný vítr neodvane nohy od těla, neboť je mám vyschlé jako troud."

Sotva se byl malou chvílí prospal, přišla stařena a probudila ho.

"Vstaňte, tady nemůžete zůstat." pravila mu: "Arci jsem ti to trochu okyselila, ale životem jsi nezaplatil. Nyní ti chci zaplatit já, peníze a jiné bohatství nepotřebuješ, tady máš něco jiného."

A strčila mu do ruky krabičku, která byla zdobena jediným smaragdem.

"Dobře ji opatruj!" kladla mu na srdce: "Přinese ti štěstí."

Tomáš vyskočil a pocítil, že je osvěžen a opět při síle, tak stařeně poděkoval za dárek a vydal se na cestu bez toho, že by její krásnou dcerku ještě zahlédl. Když už měl hodný kus cesty za sebou, ještě slyšel z dálky veselý husí křik.

Tři dny bloudil Tomáš v divočině, než konečně našel cestu ven. Přišel do velkého města, a protože ho nikoho neznal, byl zaveden na královský zámek, kde král a královna na tůnu seděli. Mladý hrabě padl na kolena a vytáhl z torby krabičku se smaragdem a položil ji královně k nohám. Ona ho vyzvala, aby povstal a krabičku ji podal. Sotva ji však otevřela a podívala se dovnitř, sesunula se jako mrtvá na zem na zem.

Tomáše popadly královské strážce a chtěly ho hned vést do vězení, tu královna otevřela oči a vykřikla, aby ho pustili a odešli všichni pryč, že s ním chce mluvit o samotě.

Když s královnou byli osaměli, počala hořce plakat a pravila:

"Na co je mi sláva a bohatství, kterým jsem obklopena, když se každého rána probouzím do trápení a bolesti? Měla jsem tři dcery, ta nejmladší byla nejkrásnější, takový zázrak bys v celém světě pohledal. Byla bílá jako sníh, růžová jako jablonoňový květ a její vlasy zářily jako sluneční paprsky. Když plakala, nepadaly ji z očí slzy, nýbrž čisté perly a drahokamy."

Když měla patnáct let, tu ji nechal král spolu s jejími sestrami zavolat před trůn. Měl byste vidět, jak se lidé dívaly, když ta nejmladší vešla, jako kdyby slunce vyšlo.

A král pravil:

"Mé dcery, nevím, kdy přijde moje poslední hodina, a chci už dnes určit, kdo má být mým následníkem. Všechny mne máte rády, ale ta, která mne má ráda nejvíce, té bude trůn náležet."

Každá jej ujistila, že jej miluje.

"Netrapte mne." odvětil jim král: "A vyjevte mi, jako co mne milujete."

Tu ta nejstarší pravila: "Miluji tě, otče, jako nejsladší cukr."

Ta druhá pravila: "Já tě miluji jako své nejmilejší šaty."

Ale ta třetí mlčela. Tu se jí otec ptal:

"A ty, moje nejmladší? Moje dítě nejmilejší, jak ty mne miluješ?"

"Já nevím." odpověděla, "na nic tomu podobného v mém životě přijít nemohu."

Ale otec na ni naléhal, že musí něco přece jen jmenovat, až ona konečně pravila:

"I to nejlepší jídlo mi nechutná bez soli, miluji tě tedy jako sůl, otče."

Ale když to byl král uslyšel, velmi se rozhněval.

"Když mne miluješ jako sůl, tedy já ti tvou lásku solí zaplatím!!!"

Král rozdělil říši mezi ty dvě starší, ale té nejmladší nechal naplnit pytel solí a pověsit jí ho na záda. Dva pacholci ji pak museli zavést do hlubokého lesa.

My jsme za ni všichni prosili a o milost žadonili," pokračovala královna: "ale královým hněvem nemohlo nic pohnouti. Ona plakala, když nás opouštěla, celá cesta byla perlami, které ji padaly z očí, poseta,."

Krále po tom brzy jeho velký hněv opustil, nechal to ubohé dítě hledat po celém lese, ale nikdo ji nemohl nalézt. I když jsem si byla myslila, že ji divoká zvěř roztrhala, přece jsem nepojala smrtelný zármutek, neboť jsem se mnohokrát utěšovala nadějí, že je ještě naživu a že se v nějaké jeskyni ukryla či u slitovných lidí našla přístřeší. Ale vězte, že když jsem vaši smaragdovou krabičku otevřela, tak uvnitř ležela perla, úplně stejná jako ta, která mé dceři z očí padala. Umíte si jistě představit, jak se v tom okamžiku moje srdce zachvělo. Můžete mi říci, jak jste k té perle přišel?"

Tomáš vyprávěl, že ji od stařeny v lese byl obdržel, a že by se mu nebylo tak strašlivě dařilo, kdyby to dozajista nebyla čarodějnice, ale o její dceři nevěděl ani o ní neslyšel.

Král i královna se rozhodli, tu stařenu vyhledat, doufali, že kde se byla perla nalézala, tam musejí mít také nějaké zprávy o jejích dceři.

Stařena v tom čase seděla v chalupě u svého kolovrátku a předla. Brzy se úplně setmělo, a tříska, která dole v krbu hořela, vydávala jen sporé světlo. Najednou se venku rozlehl. křik, to husy přišly z pastvy a nechaly se slyšet hlasitým kejháním. Brzy potom vešla dovnitř také dcera. Ale stařena ji stěží poděkovala a jen kývla hlavou.

Dcera si sedla též ke kolovrátku a začala točit vlákno čile jako mladá dívka. Tak seděly obě asi dvě hodiny, ani spolu nepromluvíly. Tu cosi zašramotilo za oknem a dvě ohnivé oči zíraly dovnitř. To byla jedna stará sova, která třikrát zahoukala.

Stařena na okamžik zvedla oči a pravila:

"Je čas děvenko, v tuto hodinu ven vycházíš. Vykonej svou práci."

Trulla vstala a vyšla ven. Kampak šla? Přes louky stále dál a dál do údolí. Nakonec přišla k jednomu prameni, u kterého stály tři staleté duby. Kulatý měsíc se vyhoupl nad horu vystoupal a byl tak jasný, že by mohl člověk na zemi špendlík hledat.

Trulla si stáhla kůži, kterou měla na obličej, a sehnula se k prameni a začala se omývat. Když byla hotova, ponořila do vody taky tu kůži a pak ji položila na louku, aby se na měsíčním světle vybělila a uschnula. Ale jak se Trulla změnila! To člověk neviděl!

Šedivý cop odpadnul a vyvalila se záplava zlatých vlasů a pokryla celou její postavu jako zlatý plášť. Jakoby vyšlo slunce. A její oči se leskly a třpytily jako hvězdy na nebi, tváře se skvěly v jemném ruměnci jako jabloňové květy.

Ale ta překrásná dívka byla smutná. Posadila se a hořce plakala. Jedna slza za druhou se drala z jejích očí a koulela se skrze dlouhé vlasy na zem. Tak seděla a byla by seděla ještě dlouho, kdyby najednou ve větvích opodál stojícího stromu něco nezašustilo a nezašramotilo.

Vyskočila jako postřelený jelínek. Měsíc zrovna zakryl černý mrak a v tom okamžiku si natáhla dívenka starou kůži a ta záře zmizela, jako by ji sfouknul vítr.

Třesouc se jako osikové listí běžela zpátky domů. Stařena stála přede dveřmi a dcera ji chtěla vše vypovědět, co se jí bylo přihodilo, ale stařena se přátelsky usmála a řekla:

"Všechno vím."

Zavedla ji do světnice a zapálila další třísku. Ale nesedly si ke kolovrátku, nýbrž stařenka popadla koště a jala se městi a smýčít.

"Musí to tu být čisté a uklizené." řekla dívce.

"Ale, matičko," odvětilo děvče: "pročpak v této pozdní hodině pracujete? Co máte v úmyslu?"

"Jestlipak víš, co je za hodinu?" odvětila jí stařena.

"Ještě není půlnoc," odpověděla dívka. "krátce před jedenáctou."

"Copak si nevzpomínáš?" pokračovala stařena: "Je to právě tři roky, co jsi ke mně přišla. Tvůj čas vypršel, nemůžeme spolu již déle zůstat."

Dívka se polekala a zeptala se:

"Ach, milovaná matičko, chcete mne vyhnat? Co si počnu? Nemám žádné přátele, žádný domov, kam bych se podíti

mohla. Já jsem vždy učinila, co jste si přála, a byla jste vždy spokojena, neposílejte mě nyní pryč."

Ale stařena dívce co bude dál neřekla.

"Moje přebývání tady končí," řekla jí: "než ale odejdu, musí být dům a světnice čisté, proto mne nezdržuj od práce. Kvůli sobě buď beze obav, ty přistřeší, kde budeš přebývat, najdeš a s odměnou, kterou jsem ti byla připravila, budeš také spokojena."

"Ale řekněte mi, co se děje?" zeptala se dívka opět.

"Ještě jednou ti říkám, neruš mě v práci. Už ani slovo! Jdi do své komůrky, sundej si z obličeje tu kůži, a obleč si hedvábné šaty, jaké jsi měla, když jsi ke mně přišla,, a pak čekej v komůrce, než tě zavolám."

Ale nyní se musíme v tom vyprávění ke králi a královně vrátit. Oni se vydali spolu s mladým hrabětem hledat stařenu do lesa. Ale v tom lese se sobě odloučili a Tomáš šel dál sám.

Až druhého dne se mu poštěstilo najít tu správnou cestu, po které kráčel do setmění. Tu došel k jednomu stromu a chtěl na něm přenocovat, neboť se obával, že v té temnotě by byl zabloudil. Když měsíc ozářil okolí, tu uviděl postavu, která z hory sestupovala. Neměla sice v ruce žádný prut, ale Tomáš poznal, že je to ona husopaska, kterou byl dříve u stařeny v domě viděl.

"Oho!" zavolal: "Tady jde jedna, a když je čarodějnice poblíž, to jistě ta druhá daleko nebude."

Ale jak se byl podivil, když Trulla přišla k prameni, kůži svlékla a myla se, když ji zahálily zlaté vlasy, byla tak krásná, že podobnou svět ještě neviděl. Se zatajeným dechem vystrčil krk skrze listí, aby na tu krásu co nejlépe viděl. Ale protože se moc daleko natáhnul, či jinou chybu učinil, tu nečekaně pod ním zapraskala větev a v mžiku si dívka natáhla kůži a jako jelínek vyskočila, a v té chvíli také měsíc zčernal a vše zmizelo.

Sotva byla zmizela, Tomáš slezl ze stromu a pospíchal za ní. Dlouho nekráčel, když uviděl ve tmě dvě postavy, jak pospíchají přes louku. Byl to ztracený král a královna, kteří byli zahlédli v dále světýlko chaloupky a spěchali k němu.

Tomáš jim vyprávěl, co podivuhodného viděl u pramene a oni ani nezapochybovali o tom, že to byla jejich ztracená dcera. Plni radosti kráčeli dál a brzy přišli k chaloupce. Husy ležely všude kolem, měly schovány hlavy pod křídly a spaly, žádná se ani nepohnula.

Podívali se oknem dovnitř a viděli stařenu, jak tiše sedí a přede, pokyvovala hlavou a jich si nevšímala. Světnice byla čistě uklizená, jako by v ní mlžní mužíčkové přebývali, kteří na botách žádný prach nenosí.

Ale její dceru neviděli. Nějakou chvíli tam jen tak nahlíželi, ale nakonec dostali odvalu a zaklepalí tiše na okno. Stařena jakoby by to byla čekala, vstala a zavolala na ně přátelsky:

"Jen dál, já o vás vím."

A když byli do světnice vešli, stařena pravila:

"Tu dlouho cestu jste si byli mohli ušetřit, kdybyste svoje dítě, které je tak dobré a láskyplné, přede třemi lety nebyli nespravedlivým soudem vyhnali. Tady u mne musela po ty tři roky pást husy; nic zlého se tu nenaučila, nýbrž jen to, aby vždy měla čisté srdce. Vy jste byli ale tím strachem, zda ještě žije, také již dostatečně vytrstání."

Pak šla do komůrky a zavolala:

"Pojď ven, moje dcerunko."

Tu se dveře otevřely a vyšla ven královská dcera ve svých hedvábných šatech, se svými zlatými vlasy a zářícíma očima, a bylo to, jakoby sestoupil anděl z nebe.

Šla k otci a matce, padla jim kolem krku a políbila je; nemohli si pomoci, museli plakat radostí. Tomáš stál vedle, a když ona ho byla spatřila, zrůžověla ji tvář jako mechová růže, sama nevěděla proč.

Král řekl:

"Milované dítě, svoji říši jsem již daroval, copak dám tobě?"

"Ona ničeho nepotřebuje." řekla stařena: "Já ji dám slzy, které kvůli vám vyplakala. Jsou to čisté perly, krásnější než

jaké kdy na dně mořském byly nalezeny a mají daleko větší cenu než celá říše. A jako odměnu za svou práci dostane moji chaloupku."

Když to byla stařena řekla, zmizela navěky jejich očím.

Tu to trochu zapraskalo ve stěnách, a když se byli rozhlédli, místo chaloupky tu stál překrásný zámek, královská tabule byla prostřena a sloužící běhali sem a tam.

Tenhle příběh ještě pokračuje, ale mé babičce, která mi ho vyprávěla, zeslábla paměť a to zbývající zapomněla.

Já věřím, že krásná královská dcera si vzala hraběte za manžela, a spolu pak v tom zámku přebývali, a tak dlouho šťastně a požehnaně žili, jak dlouho si to byl Bůh přál.

Zda ty sněhobílé husy, které se u chaloupky byly pásly (dívka, která o bílé husy pečuje, musela být čistě a nezkažené mysli), s sebou stařena vzala či jim lidskou podobu dala a jako sloužící u mladé královny zůstaly, to nevím zcela jistě, ale domnívám se, že ano.

Také je možné, že ta stařena nebyla žádná čarodějnice, jak se lidé domnívali, nýbrž sudička, která vše dobře myslela. Možná to právě byla ona, kdo princezně dal při narození onen dar plakat perly místo slz.

Za našich časů se takové věci neudávají, neboť by se díky perlám chudí lidé brzy stali bohatými.

Poznámka:

Raditi se s Vaňkem znamená pomýšlet na útěk.